

Bakalářská práce Andrey Zeithammerové *Proces coming out očima homosexuálů* se zabývá tématem homosexuality u mužů. Zaměřuje se na průběh coming out a utváření genderové identity. Dále pojednává o postojích společnosti vůči homosexuální menšině, o registrovaném partnerství a adopci dětí těmito páry. Výzkumná část je zpracována metodou polostrukturovaných rozhovorů a zabývá se homosexuálními muži, jejich prožitky a názory. Práce je rozdělena na sedm hlavních kapitol, úvod a závěr. Celkem čítá 64 stran včetně použité literatury a přílohy. Předkládaný text splňuje formální nároky kladené na bakalářskou práci, je psána bez chyb a překlepů.

Hlavním cílem práce bylo zkoumat prožitek homosexuálních mužů při procesu coming out. Přestože se může jednat o zajímavé téma, domnívám se, že zvolený cíl přesahuje možnosti a odborné kvality studujících nejen bakalářského programu. Tento problém se ukazuje již ve zvolené metodologii výzkumu. Pokud bylo cílem autorky zkoumat prožitky homosexuálních mužů potom považuji polostrukturované rozhovory za ne zcela adekvátní výzkumný nástroj. Zvolená metoda se mi jeví nevhodná a připomíná spíše šetření veřejného mínění nežli antropologický výzkum. Kladené otázky a získané odpovědi nepovažuji za dostačující. Metodologie sociální antropologie je vysoce komplexní a náročná. Podstatu antropologického poznání vyjadřuje známé rčení: nestačí slyšet co nám lidé říkají, musíme pozorovat, jak skutečně jednají. V knize, *Etnografie: Od dogmatu k etnografii* (2012), autoři uvádí:

"Etnografové a etnografky nejsou roboti, kteří v terénu nezaujatě zaznamenávají a nemohou ani postupovat podle předem daného metodologického scénáře, kterým by své vědění mohli následně jednoduše legitimizovat. Etnografie není Metoda. Etnografování je kreativní proces, ve kterém se prolíná vytváření dat, teoretizace, reflexivita, různé způsoby psaní stejně jako sociální vztahy v terénu i epistémické komunitě. Jako „situovaný empirismus“ ho charakterizuje intelektuální otevřenost a principiální důraz na porozumění mnohoznačnosti, nikoli potvrzování či vyvracení jednoznačných hypotéz (Malkki 1997). Etnografie také otevírá jedinečný konceptuální prostor pro souměřitelné zkoumání sociálních, diskurzivních, emocionálních, spirituálních, tělesných i materiálních rozměrů skutečnosti. Fyzikální a biologické skutečnosti jako prostor, čas nebo genetická informace nejsou vnějšími a pevně danými determinantami či rámci sociálně-kulturního dění, ale jeho součástí. „Fakta“ je vždy třeba myslet v uvozovkách. „Uvozování“ neznamená bezbřehou relativizaci, ale obrací pozornost k tomu, jak jsou fakta vytvářena v různorodých ontologicko-epistémických procesech, včetně těch výzkumných.”

Kapitola s názvem Metodologie nepůsobí přesvědčivě a podkapitola Metoda sběru dat tento pocit ještě prohlubuje. Studentka by si měla být vědoma, že žádná data nikde nesbíráme. Data nejsou hrušky, které můžeme utrhnout ze stromu. Naopak, usazení ve svých historiích, postojích a pocitech, vedení řadou různorodých politik, data vytváříme.

Také samotný výběr výzkumných otázek se jeví vzhledem ke zvolenému tématu jako problematický. Stálo by za zamyšlení, zda nejsou otázky natolik široké, že každá představuje samostatné výzkumné téma. Studovat prožitky provázející proces coming out je sám o sobě problém překračující odbornou úroveň bakalářského studia. Autorka však byla odvážná natolik, aby připojila další výzkumná témata jako proces utváření genderové identity, jak homosexuálové vnímají současnou společnost a zda pocítují diskriminaci. Pokud by čtenář očekával, že se dozví něco o prožívání coming outu, bude nemile překvapen. V práci s titulem “Proces coming out očima homosexuálů” je vlastnímu problému věnována pouze malá část. Vztah mezi hlavním cílem práce a studiem adopce dětí nebo dětí vyrůstajících v homosexuálních rodinách, mi není zcela jasný.

V úvodní části kapitoly Metodologie autorka uvádí: “Nebylo pro mě tedy důležité nashromáždit a zpracovat co nejvíce dat, proto považuji jako nejvhodnější metodu právě kvalitativní výzkum” (24). I pokud by autorka dokázala vysvětlit z jakých důvodů jí stačilo pouze málo dat, nejsem si jist, zda je představa, že kvalitativní výzkum nedokáže “nashromáždit a zpracovat co nejvíce dat”, hodná absolventky bakalářského programu sociální antropologie. Otázky kladené v rozhovorech nebyly zvoleny vhodně a jsou dokonce navádějící: Dokázal jste se s tím, že jste gay vypořádat sám nebo jste vyhledal nějakou odbornou pomoc? Je složité najít si partnera? Co si myslíte o tom, že společnost většinou gayům připisuje feminitu, jinými slovy, že postrádají maskulinitu? atd. (36-37) Dále si nejsem jist, zda je vhodné, pokud nás zajímá vztah veřejnosti k homosexuálům, ptát se na to samotných homosexuálů. Nebylo by lepší zeptat se veřejnosti?

Otázka utváření genderové identity je pak zploštěna na vztah s rodiči, vlastní pojetí feminity/maskulinity, přičemž jak uvádí autorka na str. 27-28, vliv mají i vrstevníci, kulturní stereotypy a především pořady v televizi. Za velmi problematickou považuji také autorčinu práci s koncepty genderová role a identita. Jelikož v práci autorka s pojmy pracuje velmi vágně, může být jejich přesnější vymezení předmětem obhajoby. Autorka v práci vytváří obecné závěry nebo své

informanty dokonce stigmatizuje. Tento problém prochází celou prací a jasně se ukazuje například v samotném závěru, kdy autorka dokonce tvrdí, že “homosexuální muži zde nepocítují téměř žádnou diskriminaci [...]” (61). Téma homosexuality je, jak sama uvádí, citlivé. Přesto se dopouští normativních tvrzení: “homosexuální preference se může projevit již v dětství známkami narušené pohlavní identity (s 28). Jaká je nenarušená identita, heterosexuální?”

Celkový přístup ke studovanému tématu působí až příliš jednoduše a nenavazuje na antropologické debaty a vědění. Použitou literaturu považuji za nedostatečnou či nevhodnou. Snad i díky četbě uvedených titulů není z práce cítit specifický způsob antropologického myšlení. Homosexualitu a coming out nahlíží autorka spíše očima psychologů. Absence zmínky Foucaultovy práce o sexualitě překvapí a snad i z toho důvodu působí předložený text jako nedostatečný někdy až eticky diskutabilní.

Bakalářskou práci Andrey Zeithammerové *Proces coming out očima homosexuálů* doporučuji k obhajobě a navrhuji známku 3.

Vypracoval: Tomáš Ryška, Ph.D.